

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 21 september 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Direktiv 2005/36/EG – Erkännande av yrkeskvalifikationer – Tandtekniker – Villkoren för utövande av yrket i mottagarmedlemsstaten – Krav på obligatorisk förmedling av en tandläkare – Tillämpning av det kravet beträffande kliniska tandtekniker som utövar sitt yrke i ursprungsmedlemsstaten – Artikel 49 FEUF – Etableringsfrihet – Restriktion – Motivering – Mål av allmänintresse att säkerställa skyddet för folkhälsan – Proportionalitet”

I mål C-125/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Prim’Awla tal-Qorti Ċivili (första avdelningen i civildomstolen, Malta) genom beslut av den 23 februari 2016, som inkom till domstolen den 29 februari 2016, i målet

Malta Dental Technologists Association,

John Salomone Reynaud

mot

Superintendent tas-Sahha Pubblika,

Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Medicina,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden L. Bay Larsen samt domarna M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (referent) och D. Šváby,

generaladvokat: P. Mengozzi,

justitiesekreterare: handläggaren R. Schiano,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 mars 2017,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Malta Dental Technologists Association och J. S. Reynaud, genom T. Azzopardi, avukat,
- Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Medicina, genom S. Bailey och V. Cuschieri, avukati,

* Rättegångsspråk: Maltesiska.

- Maltas regering, genom A. Buhagiar, i egenskap av ombud,
- Tjeckiens regering, genom J. Vlácil och M. Smolek, båda i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom A. Rubio González och A. Gavela Llopis, båda i egenskap av ombud,
- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av M. Russo, avvocato dello Stato,
- Österrikes regering, genom G. Eberhard, i egenskap av ombud,
- Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom H. Støvlbæk och J. Aquilina, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 1 juni 2017 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 49 FEUF, 52 FEUF och 56 FEUF samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer (EUT L 255, 2005, s. 22), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013 (EUT L 354, 2013, s. 132) (nedan kallat direktiv 2005/36).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Malta Dental Technologists Association (maltesiska tandteknikerförbundet) (nedan kallat MDTA) och John Salomone Reynaud och å den andra Superintendent tas-Saħħa Pubblika (överintendent för folkhälsan, Malta) (nedan kallad överintendenten) och Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Medicina (rådet för kompletterande vårdyrken, Malta). Målet rör en begäran om att yrkeskvalifikationerna för kliniska tandtekniker ska erkännas på Malta.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I skäl 3 i direktiv 2005/36 anges följande:

”Den garanti som detta direktiv ger personer som har erhållit sina yrkeskvalifikationer i en medlemsstat att få tillträde till samma yrke och utöva det i en annan medlemsstat med samma rättigheter som dess medborgare utesluter inte att den som invandrat och utövar yrket bör uppfylla de icke-diskriminerande villkor som uppställs av den senare staten, under förutsättning att villkoren är objektivt motiverade och proportionerliga.”

- 4 I artikel 1 i direktiv 2005/36, som har rubriken ”Syfte”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs de regler enligt vilka en medlemsstat som kräver bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke inom sitt territorium (nedan kallad ’mottagande medlemsstat’) för tillträde till och utövandet av detta yrke skall erkänna sådana yrkeskvalifikationer som förvärvats i en eller flera andra medlemsstater (nedan kallad ’ursprungsmedlemsstat’) och som ger innehavaren av dessa kvalifikationer rätt att där utöva yrket.

I detta direktiv fastställs också regler för ett partiellt tillträde till reglerade yrken och erkännande av yrkespraktik som bedrivs i en annan medlemsstat.”

- 5 Artikel 3 i direktiv 2005/36 har rubriken ”Definitioner” och artikel 3.1 har följande lydelse:

”I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) *reglerat yrke*: en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom lagar och andra författningar direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna ...
- b) *yrkeskvalifikationer*: kvalifikationer som intygas i ett bevis på formella kvalifikationer, ett kompetensbevis enligt artikel 11 a i och/eller yrkeserfarenhet.
- c) *bevis på formella kvalifikationer*: examens-, utbildnings- eller annat behörighetsbevis för en yrkesutbildning som huvudsakligen ägt rum i gemenskapen, utfärdat av en myndighet i en medlemsstat vilken utsetts i enlighet med denna stats lagar och andra författningar. När första meningen inte är tillämplig, skall ett sådant bevis på formella kvalifikationer som avses i punkt 3 betraktas som bevis på formella kvalifikationer;

...

- e) *reglerad utbildning*: all utbildning som särskilt utformats för ett visst yrke och som omfattar en eller flera kurser som vid behov kompletteras genom yrkesutbildning, provtjänstgöring eller yrkesutövning.

...”

- 6 I artikel 4 i direktiv 2005/36, som har rubriken ”Verkan av erkännandet”, föreskrivs följande:

”1. Om den mottagande medlemsstaten erkänner yrkeskvalifikationerna ska detta ge förmånstagare möjlighet att få tillträde i den medlemsstaten till samma yrke som denne är behörig för i ursprungsmedlemsstaten och att utöva det yrket i den mottagande medlemsstaten på samma villkor som dess medborgare.

2. I detta direktiv skall det yrke som sökanden önskar utöva i den mottagande medlemsstaten vara detsamma som sökanden är behörig för i ursprungsmedlemsstaten, om det rör sig om jämförbara verksamheter.

3. Genom undantag från bestämmelserna i punkt 1 ska partiellt tillträde beviljas i den mottagande medlemsstaten enligt de villkor som anges i artikel 4f.”

- 7 I artikel 4f i direktiv 2005/36, som har rubriken ”Partiellt tillträde”, föreskrivs följande:

”1. Den mottagande medlemsstatens behöriga myndighet ska från fall till fall bevilja partiellt tillträde till en yrkesverksamhet på landets territorium, endast om följande villkor är uppfyllda:

a) Yrkesutövaren är fullt kvalificerad att i ursprungsmedlemsstaten utöva den yrkesverksamhet för vilken partiellt tillträde söks i den mottagande medlemsstaten.

...”

8 Kapitel I i avdelning III i direktiv 2005/36 har rubriken ”Den generella ordningen för erkännande av bevis på formella kvalifikationer”. Det kapitlet omfattar artiklarna 10–14 i direktiv 2005/36.

9 I artikel 10 i samma direktiv, som har rubriken ”Räckvidd”, föreskrivs följande:

”Detta kapitel gäller för alla yrken som inte omfattas av kapitlen II och III i denna avdelning ...”

10 Artikel 11 i direktiv 2005/36 har rubriken ”Kvalifikationsnivåer” och omfattar kvalifikationer med avseende på artiklarna 13 och 14.6 i det direktivet.

11 Artikel 13 i direktiv 2005/36 har rubriken ”Villkor för erkännande”. I artikel 13.1 första stycket föreskrivs följande:

”När det i en mottagande medlemsstat krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträdet till eller utövandet av ett reglerat yrke, ska den behöriga myndigheten i den medlemsstaten ge sökande tillträde till yrket och rätt att utöva det på samma villkor som gäller för landets egna medborgare, om de innehar det kompetensbevis eller bevis på formella kvalifikationer enligt artikel 11 som krävs av en annan medlemsstat för tillträdet till eller utövandet av yrket inom dess territorium.”

12 Kapitel III i avdelning III har rubriken ”Erkännande på grundval av samordning av minimikraven för utbildning”. Det kapitlet omfattar artiklarna 21–49 i direktiv 2005/36.

13 Artikel 34 i direktiv 2005/36 har rubriken ”Grundläggande tandläkarutbildning” och har följande lydelse:

”1. För att bli antagen till grundläggande tandläkarutbildning skall sökanden inneha ett examensbevis eller bevis på formella kvalifikationer som berättigar honom/henne att bli antagen till den aktuella utbildningen vid universitet eller vid högskolor som tillerkänts likvärdig ställning i en medlemsstat.

...

3. Den grundläggande tandläkarutbildningen skall garantera att den blivande tandläkaren har förvärvat följande kunskaper och färdigheter:

a) Tillräckliga kunskaper om de vetenskaper som tandläkarverksamheten bygger på och god insikt i vetenskapliga metoder inklusive principerna för bedömning av biologiska funktioner, utvärdering av vetenskapligt vedertagna fakta och analys av data.

b) Tillräckliga kunskaper om friska och sjuka människors kroppsbyggnad, fysiologi och beteende samt den fysiska och sociala miljöns påverkan på människans hälsotillstånd, i den mån dessa faktorer påverkar tandläkarverksamheten.

c) Tillräckliga kunskaper om tändernas, munnens, käkarnas och omkringliggande vävnaders anatomi och funktioner, i såväl friskt som sjukt tillstånd, och deras förhållande till patientens allmänna hälsotillstånd samt fysiska och sociala välbefinnande.

d) Tillräckliga kunskaper om kliniska discipliner och metoder som ger tandläkaren en sammanhängande bild av anomalier, skador och sjukdomar i tänderna, munnen, käkarna och omkringliggande vävnader och av förebyggande, diagnostisk och terapeutisk tandläkarverksamhet.

e) Tillräcklig klinisk erfarenhet under lämplig handledning.

Utbildningen skall ge den blivande tandläkaren de färdigheter som är nödvändiga för att utöva all verksamhet som innebär förebyggande, diagnos och behandling av anomalier och sjukdomar i tänder, mun, käkar och omkringliggande vävnader.”

14 Artikel 36 i direktiv 2005/36 har rubriken ”Utövande av yrkesverksamhet som tandläkare” och har följande lydelse:

”1. I detta direktiv skall yrkesverksamhet som tandläkare innebära sådan verksamhet som definieras i punkt 3 och som utövas av personer med de yrkestitlar som anges i punkt 5.3.2 i bilaga V.

2. Tandläkaryrket skall grunda sig på den tandläkarutbildning som avses i artikel 34 och är ett särskilt yrke skilt från yrket som läkare och specialistläkare. Utövande av yrkesverksamhet som tandläkare förutsätter innehav av något av de bevis på formella kvalifikationer som anges i punkt 5.3.2 i bilaga V.

...

3. Medlemsstaterna skall se till att tandläkare generellt skall ha tillträde till verksamhet som innebär förebyggande, diagnos och behandling av anomalier och sjukdomar i tänder, mun, käkar och omkringliggande vävnader i enlighet med de i lag fastställda bestämmelserna och de yrkesetiska reglerna för yrket på de referensdatum som anges i punkt 5.3.2 i bilaga V.”

Maltesisk rätt

15 I artikel 2 i l’Att dwar il-Professjonijiet tas- Saħħa (Kapitolu 464 tal-Liġijiet ta’ Malta) (Lag om vårdyrken (kapitel 464 i Maltas lagar) definieras den som är ”yrkesverksam i ett kompletterande vårdyrke” som ”yrkesverksam i ett kompletterande vårdyrke vars namn införts i registret över yrken som är kompletterande vårdyrken som anges i artikel 28”.

16 I artikel 25.1 i samma lag anges följande:

”Ingen får utöva ett kompletterande vårdyrke om inte den personens namn har införts i motsvarande register som förs av rådet för kompletterande vårdyrken, i enlighet med bestämmelserna i denna lag.”

17 Artikel 28.1 i lagen om vårdyrken har följande lydelse:

”Rådet för kompletterande vårdyrken ska föra separata register för varje kompletterande vårdyrke som förtecknas i bilaga III, ... i vilka, på ansökan av den berörde, ska införas namnet på medborgare i Malta eller i en medlemsstat, som innehar

a) sådana kvalifikationer som angetts, från University of Malta eller från annan institution för utbildning eller efter genomgående av en utbildning som anordnats av hälsovårdsdepartementet i det yrke för vilket ett separat register förs, eller

b) kvalifikationer som erhållits i en medlemsstat och som erkänns enligt lagen om ömsesidigt erkännande av kvalifikationer eller föreskrifter som meddelats på grund därav, eller

c) kvalifikationer i nämnda yrke från något annat universitet, högskola eller skola som erkänns av rådet för kompletterande vårdyrken,

förutsatt att vad gäller sådana kvalifikationer kan rådet för kompletterande vårdyrken kräva att den berörda personen med godkänt resultat ska genomföra ett yrkesprov och språkprov.”

- 18 Bilaga III till lagen om vårddyrken (kapitel 464 i Maltas lagar) innehåller en förteckning över kompletterande vårddyrken. Tandtekniker anges där, men inte kliniska tandtekniker.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 19 MDTA och John Salomone Reynaud lämnade in en ansökan till den hänskjutande domstolen om att yrkeskvalifikationerna för kliniska tandtekniker skulle erkännas på Malta. I ansökan begärde de att överintendenten och rådet för kompletterande vårddyrken skulle förpliktas att registrera de kliniska tandtekniker på Malta som erkänts i andra medlemsstater och att göra det möjligt för de tandteknikerna att utöva sitt yrke i den medlemsstaten. MDTA och John Salomone Reynaud ville dessutom få en förklaring att kliniska tandtekniker får utöva sitt yrke utan att det är nödvändigt att en tandläkare hänvisar patienten till dem.
- 20 Kliniska tandtekniker är experter på området för tandhjälpmedel, inbegripet tillverkning av tandproteser eller löständer. De utför även reparationer och ändringar av tandproteser och tandgarnityr.
- 21 MDTA och John Salomone Reynaud har preciserat att de kliniska tandteknikernas verksamhet inte utgör någon risk för att patienterna ska lida någon obotlig skada, eftersom den enda följden av att ett tandhjälpmedel är bristfälligt är att det måste justeras eller bytas ut.
- 22 Det framgår av beslutet om hänskjutande att kliniska tandtekniker inte är erkända på Malta och att de därför inte kan utöva sitt yrke där. Endast tandtekniker är erkända och registrerade i den medlemsstaten.
- 23 MDTA och John Salomone Reynaud har inte begärt att yrket klinisk tandtekniker ska erkännas som ett vårddyrke som är skilt från tandteknikeryrket, utan att de kliniska tandteknikerna ska inbegripas i det register över tandtekniker som rådet för kompletterande vårddyrken för.
- 24 Den hänskjutande domstolen har anfört att begäran från MDTA och John Salomone Reynaud avser gränsöverskridande utövande av yrket klinisk tandtekniker av personer som vill etablera sig på Malta. Den hänskjutande domstolen har tillagt att det härvid inte finns någon diskriminering i den maltesiska lagstiftningen mellan maltesiska medborgare och medborgare i andra medlemsstater, eftersom yrket klinisk tandtekniker generellt inte är erkänt, utan någon åtskillnad på grund av de berörda personernas nationalitet.
- 25 Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (första avdelningen i civildomstolen, Malta) finner att tvistens lösning beror på tolkningen av artiklarna 49 FEUF, 52 FEUF och 56 FEUF samt direktiv 2005/36. Prim'Awla tal-Qorti Ċivili beslutade därför att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- "1) Är de maltesiska sjukvårdsmyndigheternas förbud mot eller vägran att erkänna yrket klinisk tandtekniker eller protestekniker – varigenom, trots att det inte föreligger någon diskriminering i lagstiftningen, medborgare i andra medlemsstater som har gjort en ansökan i detta avseende i praktiken hindras från att etablera sig i sitt yrke på Malta – oförenligt med de rättsliga principer och bestämmelser som reglerar upprättandet av den inre marknaden, i synnerhet de som följer av artiklarna 49 FEUF, 52 FEUF och 56 FEUF, i en situation där det inte föreligger någon risk för folkhälsan?
- 2) Ska direktiv 2005/36 tillämpas på kliniska tandtekniker med hänsyn till att om en tandprotes skulle vara felaktig, skulle den enda följden bli att det felaktiga tandhjälpmedlet ska justeras eller bytas ut utan någon risk för patienten?

- 3) Kan de maltesiska sjukvårdsmyndigheternas förbud, som ifrågasätts i förevarande mål, anses säkerställa målet att ha en hög nivå på skyddet för folkhälsan när varje felaktig tandprotes kan bytas ut utan någon risk för patienten?
- 4) Innebär överintendentens tolkning ... av direktiv 2005/36 och det sätt på vilket det direktivet tillämpas på kliniska tandtekniker som har ansökt om erkännande hos samma maltesiska hälsovårdsmyndigheter, ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen?"

Huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till sakprövning

- 26 Den maltesiska regeringen har i sitt skriftliga yttrande gjort gällande att den hänskjutande domstolens frågor inte kan prövas i sak, eftersom de för det första har ställts i ett för tidigt skede i det nationella förfarandet, så att parterna inte får tillfälle att förebbringa bevisning. För det andra grundas frågorna på det felaktiga antagandet att de kliniska tandteknikernas verksamhet inte ger upphov till någon risk för folkhälsan. För det tredje bygger frågorna på det felaktiga konstaterandet att det inte är möjligt för kliniska tandtekniker från andra medlemsstater att bedriva yrkesverksamhet på Malta.
- 27 I sitt skriftliga yttrande har den österrikiska regeringen uttryckt tvivel på att domstolen är behörig att besvara tolkningsfrågorna, eftersom den nationella tvisten inte innehåller någon gränsöverskridande del på grund av att MDTA, som har väckt talan vid den hänskjutande domstolen, är ett maltesiskt förbund.
- 28 Den nationella domstolens frågor om tolkningen av unionsrätten presumeras vara relevanta. Dessa frågor ställs mot bakgrund av den beskrivning av omständigheterna i målet och tillämplig lagstiftning som den nationella domstolen på eget ansvar har lämnat och vars riktighet det inte ankommer på EU-domstolen att pröva. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågorna är hypotetiska eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (se, bland annat, dom av den 6 september 2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 20 och där angiven rättspraxis).
- 29 Det ankommer på den nationella domstolen att avgöra i vilket skede i förfarandet som en tolkningsfråga ska hänskjutas (dom av den 17 april 2007, AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, och där angiven rättspraxis).
- 30 Med avseende på att den nationella tvisten enligt den österrikiska regeringens uppfattning inte innehåller någon gränsöverskridande del, anger domstolen att bortsett från att frågorna inte endast avser bestämmelserna i EUF-fördraget, utan även direktiv 2005/36, har den hänskjutande domstolen begärt förhandsavgörande i ett förfarande som avser huruvida nationella bestämmelser är lagenliga. Målet har väckts av ett tandteknikerförbund, MDTA. Bestämmelserna avser både maltesiska medborgare och medborgare i andra medlemsstater. Det avgörande som den hänskjutande domstolen meddelar, efter det att EU-domstolen har meddelat dom i målet, kommer därför att få verkan även gentemot sistnämnda medborgare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 maj 2013, Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, EU:C:2013:288, punkt 35, och dom av den 15 november 2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 51).
- 31 Av detta följer att begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning.

Prövning i sak

- 32 Genom sina frågor, som ska prövas tillsammans, vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida bestämmelserna i EUF-fördraget om de grundläggande friheterna och i direktiv 2005/36 ska tolkas så, att de utgör hinder för en lagstiftning i en medlemsstat när lagstiftningen, såsom i det nationella målet, innehåller föreskrifter om att tandteknikerverksamhet ska utövas i samarbete med tandläkare, i den mån det kravet i enlighet med den lagstiftningen är tillämpligt på kliniska tandtekniker som har erhållit sina yrkeskvalifikationer i en annan medlemsstat och vill utöva sitt yrke i den första medlemsstaten.
- 33 Domstolen anger inledningsvis att direktiv 2005/36, enligt artikel 1 i detsamma, innehåller bestämmelser enligt vilka en medlemsstat, nämligen den mottagande medlemsstaten, som kräver bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke inom sitt territorium, för tillträdet till och utövandet av detta yrke ska erkänna sådana yrkeskvalifikationer som förvärvats i en eller flera andra medlemsstater och som ger innehavaren rätt att där utöva yrket.
- 34 Enligt artikel 3.1 a i direktiv 2005/36 avser begreppet reglerat yrke en eller flera former av yrkesverksamhet där det genom lagar och andra författningar direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna. Definitionen av begreppet reglerat yrke i den mening som avses i direktiv 2005/36 omfattas av unionsrätten (se dom av den 6 oktober 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, punkt 36 och där angiven rättspraxis).
- 35 Det följer av artikel 3.1 b, c och e i direktiv 2005/36 att begreppet bestämda yrkeskvalifikationer i artikel 3.1 a i det direktivet avser alla kvalifikationer som motsvarar ett bevis på sådana formella kvalifikationer som specifikt inrättats för att förbereda innehavaren för att utöva ett visst yrke (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 oktober 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, punkt 38).
- 36 Såsom framgår av beslutet om hänskjutande, syftar ett examensbevis från en universitetsutbildning som fordras enligt artikel 28 i lagen om vårdyrken (kapitel 464 i Maltas lagar) för att få tillträde till kompletterande vårdyrken, särskilt till att förbereda innehavarna för att utöva sådana yrken. I bilaga III till den ovannämnda lagen nämns emellertid tandtekniker bland de kompletterande vårdyrkena.
- 37 Med förbehåll för den hänskjutande domstolens prövningsrätt av huruvida artikel 3.1 b, c och e i direktiv 2005/36 iakttagits med avseende på kraven på yrkeskvalifikationer för tandtekniker enligt maltesisk lag, finner domstolen att tandteknikeryrket är ett reglerat yrke på Malta i den mening som avses i artikel 3.1 a i direktiv 2005/36.
- 38 Eftersom tandteknikeryrket inte anges i bestämmelserna i kapitlen II och III i avdelning III i direktiv 2005/36, omfattas det av den generella ordningen för erkännande av bevis på formella kvalifikationer som föreskrivs i kapitel I i den avdelningen och särskilt i artiklarna 10–14 i det direktivet.
- 39 Enligt artikel 13.1 första stycket i direktiv 2005/36 ska, när det i en mottagande medlemsstat krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke, den behöriga myndigheten i den medlemsstaten ge sökande tillträde till yrket och rätt att utöva det på samma villkor som gäller för landets egna medborgare om de innehar det kompetensbevis eller bevis på formella kvalifikationer enligt artikel 11 i samma direktiv som krävs av en annan medlemsstat för tillträde till eller utövande av yrket inom dess territorium.

- 40 Uttrycket yrket i artikel 13.1 första stycket i direktiv 2005/36 ska förstås så, att det avser yrken som antingen är identiska eller motsvarar varandra i ursprungsmedlemsstaten och den mottagande medlemsstaten, eller också i vissa fall är helt enkelt likvärdiga i fråga om de verksamheter som omfattas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 januari 2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, punkt 20).
- 41 Det ankommer på den hänskjutande domstolen att beakta de verksamheter som det aktuella yrket omfattar i de båda berörda medlemsstaterna, nämligen tandtekniker på Malta och klinisk tandtekniker i en annan medlemsstat, så att det kan fastställas huruvida det verkligen är fråga om ”yrket” i den mening som avses i artikel 13.1 första stycket i direktiv 2005/36 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 januari 2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, punkt 20).
- 42 Domstolen finner att det framgår av handlingarna i målet att de behöriga maltesiska myndigheterna i det nationella målet inte nekar kliniska tandtekniker tillträde till tandteknikeryrket när de anser att de verksamheter som kliniska tandtekniker utövar och deras yrkeskvalifikationer motsvarar dem som utövas och innehas av tandtekniker på Malta.
- 43 Under dessa förutsättningar och med förbehåll för den kontroll som den hänskjutande domstolen ska genomföra i enlighet med de kriterier som angetts ovan i punkt 41, kan det inte uteslutas att yrkena tandtekniker och klinisk tandtekniker ska anses vara ”yrket” i den mening som avses i artikel 13.1 första stycket i direktiv 2005/36.
- 44 Den omständigheten, som anförs i beslutet om hänskjutande, att de kvalifikationer som i ursprungsmedlemsstaten fordras av kliniska tandtekniker går utöver de kvalifikationer som fordras av tandtekniker, som är ett reglerat yrke, är härvid inte relevant.
- 45 Sedan detta fastställts ska domstolen undersöka kravet i den maltesiska lagstiftningen att tandtekniker på Malta ska utöva sin verksamhet i samarbete med tandläkare. Tandteknikerna är nämligen inte behöriga att arbeta direkt med patienterna utan förmedling av en tandläkare.
- 46 Domstolen finner att villkoren för att utöva yrket tandtekniker och yrket klinisk tandtekniker inte i sig är harmoniserade genom direktiv 2005/36.
- 47 Såsom generaladvokaten i huvudsak konstaterade i punkt 13 i förslaget till avgörande, framgår det av artikel 4 i direktiv 2005/36, såsom denna tolkats mot bakgrund av skäl 3 i samma direktiv, att det ankommer på den mottagande medlemsstaten att med iakttagande av unionsrätten slå fast villkoren för att utöva ett reglerat yrke.
- 48 Den som utövar yrket klinisk tandtekniker i sin ursprungsmedlemsstat kan därför inte åberopa direktiv 2005/36 för att, såsom gjorts i det nationella målet, invända mot ett krav på att tandteknikeryrket ska utövas i samarbete med tandläkare.
- 49 Såsom generaladvokaten i huvudsak konstaterade i punkt 13 i förslaget till avgörande, skulle en motsatt lösning vara detsamma som att tvinga en medlemsstat att kopiera villkoren för utövande av ett yrke från villkor som gäller i andra medlemsstater och göra det möjligt att använda det direktivet som ett sätt att kringgå villkoren för utövande av reglerade yrken som emellertid inte har harmoniserats.
- 50 Det är visserligen riktigt att vissa av de kliniska tandteknikernas verksamheter kan omfattas av tandläkarnas verksamheter och att artikel 4f i direktiv 2005/36 ger partiellt tillträde till en yrkesverksamhet på vissa villkor. Det är emellertid väsentligt att erinra om att sökandena i det nationella målet inte har ansökt om partiellt tillträde till tandläkaryrket i enlighet med artikel 4.1 a i samma direktiv.

- 51 Det är inte nödvändigt att domstolen avgör frågan huruvida ett sådant tillträde skulle vara rättsligt möjligt i förevarande mål. Det ska konstateras att artikel 4f i direktiv 2005/36 inte ska tillämpas under de förutsättningar som är för handen i det nationella målet.
- 52 Beträffande aspekterna av villkoren för utövande av yrkena tandtekniker och klinisk tandtekniker, som inte har harmoniserats genom direktiv 2005/36, ska domstolen i övrigt pröva huruvida kravet på att tandteknikeryrket ska utövas i samarbete med tandläkare är förenligt med EUF-fördraget.
- 53 Medlemsstaterna är skyldiga att fastställa de villkor som avses i föregående punkt med beaktande av de grundläggande friheter som föreskrivs i EUF-fördraget när de utövar sin behörighet inom detta område (se, analogt, dom av den 27 juni 2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, punkt 20 och där angiven rättspraxis).
- 54 I enlighet med artikel 168.7 FEUF, såsom den tolkats av domstolen, utgör unionsrätten inte hinder för medlemsstaterna att vidta åtgärder för att organisera hälso- och sjukvård. Medlemsstaterna ska emellertid, när de utövar denna befogenhet, iaktta unionsrätten, särskilt bestämmelserna om etableringsfrihet i EUF-fördraget. Enligt dessa bestämmelser får medlemsstaterna inte införa eller bibehålla obefogade inskränkningar i utövandet av denna frihet inom området för hälso- och sjukvård (dom av den 26 september 2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, punkt 24 och där angiven rättspraxis).
- 55 Eftersom kliniska tandtekniker i ursprungsmedlemsstaten är behöriga att arbeta direkt med patienterna utan obligatorisk förmedling av en tandläkare, finner domstolen att kravet på sådan förmedling i fråga om tandtekniker i mottagarmedlemsstatens lagstiftning, kan göra deras etableringsfrihet enligt artikel 49 FEUF mindre lockande.
- 56 Det framgår av fast rättspraxis att en inskränkning av etableringsfriheten, som är tillämplig utan diskriminering på grund av nationalitet, kan vara motiverad av tvingande skäl av allmänintresse, förutsatt att den är ägnad att säkerställa förverkligandet av det mål som eftersträvas och att den inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål (dom av den 26 september 2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 57 I det nationella målet bygger kravet på ovannämnda obligatoriska förmedling på antagandet att det endast är de som har den tandläkarutbildning som avses i artikel 34 i direktiv 2005/36 och som har ett examensbevis över grundutbildning för tandläkare som är tillräckligt kvalificerade för att utöva de verksamheter som anges i artikel 36.3 i det direktivet och som innebär förebyggande, diagnos och behandling av anomalier och sjukdomar i tänder, mun, käkar och omkringliggande vävnader.
- 58 Att en tandläkare måste delta i behandlingen av en patient som behandlas av en tandtekniker är avsett att säkerställa skyddet för folkhälsan, vilket utgör ett tvingande skäl av allmänintresse som kan motivera en inskränkning av etableringsfriheten.
- 59 Domstolen ska därför kontrollera om det förbud som är i fråga i det nationella målet är lämpligt för att uppnå det eftersträfvade målet och inte går utöver vad som är nödvändigt för det syftet.
- 60 Enligt domstolens fasta praxis ska, vid bedömningen av om en medlemsstat har beaktat proportionalitetsprincipen på folkhälsoområdet, hänsyn tas till att människors hälsa och liv ges högsta prioritet bland de värden och intressen som skyddas genom EUF-fördraget och att det ankommer på medlemsstaterna att fastställa på vilken nivå de vill säkerställa skyddet för folkhälsan och på vilket sätt denna nivå ska uppnås. Eftersom denna nivå kan variera mellan medlemsstaterna ska medlemsstaterna härvidlag medges ett utrymme för skönsmässig bedömning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 oktober 2016, Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, punkt 30 och där angiven rättspraxis).

- 61 Samtidigt föranleder bedömningen av nationella åtgärder till skydd för folkhälsan en särskild vaksamhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 juni 2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, punkt 27).
- 62 Med hänsyn till risken för patientens hälsa som utgör en del av all verksamhet som avses ovan i punkt 57 samt med hänsyn till betydelsen av ändamålet att skydda folkhälsan och det utrymme för skönsmässig bedömning som domstolen erinrat om ovan i punkt 60, vilket medlemsstaterna har för att genomföra det ändamålet, finner domstolen, såsom generaladvokaten angav i punkterna 26–30 i förslaget till avgörande, att kravet på obligatorisk förmedling av en tandläkare är lämpat för att uppnå det ändamålet och går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det målet.
- 63 Med hänsyn till vad ovan anförts ska tolkningsfrågorna besvaras enligt följande. Artikel 49 FEUF samt artiklarna 4.1 och 13.1 första stycket i direktiv 2005/36 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en sådan lagstiftning i en medlemsstat som den som är i fråga i det nationella målet. Denna innehåller föreskrifter om att tandteknikerverksamhet ska utövas i samarbete med tandläkare i den mån det kravet, i enlighet med den lagstiftningen är tillämpligt på kliniska tandtekniker som har erhållit sina yrkeskvalifikationer i en annan medlemsstat och vill utöva sitt yrke i den första medlemsstaten.

Rättegångskostnader

- 64 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 49 FEUF samt artiklarna 4.1 och 13.1 första stycket i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG av den 7 september 2005 om erkännande av yrkeskvalifikationer, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/55/EU av den 20 november 2013 ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en sådan lagstiftning i en medlemsstat som den som är i fråga i det nationella målet, vilken innehåller föreskrifter om att tandteknikerverksamhet ska utövas i samarbete med tandläkare i den mån det kravet, i enlighet med den lagstiftningen är tillämpligt på kliniska tandtekniker som har erhållit sina yrkeskvalifikationer i en annan medlemsstat och vill utöva sitt yrke i den första medlemsstaten.

Underskrifter